

บทที่ 7

วิเคราะห์และสรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องปรากฏการณ์การค้าประเวณีที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เน้นการอธิบายสาเหตุของการค้าประเวณีเป็นสำคัญ แนวทางในการศึกษาแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเน้นไปที่ผู้หญิงโสเภณี เพราะมองว่าเป็นความผิดปกติของสังคม ขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งเน้นอธิบายสาเหตุของการค้าประเวณี เช่น การอธิบายในเชิงโครงสร้างของการพัฒนาประเทศที่ส่งผลกระทบต่ออาการล่มสลายของชุมชน บางแนวเน้นไปที่การอธิบายจากมิติทางวัฒนธรรม มุมมองดังกล่าวมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการอธิบายเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่ทำให้สถานการณ์การค้าประเวณีเป็นภาวะที่แพร่หลายในสังคมไทย

อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางข้อเท็จจริงทางสังคมดังกล่าวข้างต้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจการค้าประเวณีอย่างมีลักษณะเฉพาะเจาะจงและเปิดพื้นที่ทางสังคมให้ผู้หญิงได้อธิบาย และให้ความหมายกับตนเอง ไม่เช่นนั้นแล้ว ผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการค้าประเวณีจะต้องเป็นฝ่ายที่ถูกประทับตราจากมุมมองเชิงเดี่ยวที่มอดดิสัน พินากซาให้ผู้หญิงเหล่านี้เป็นมนุษย์ที่ดูเหมือนไร้ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ กล่าวคือดำรงอยู่ในสังคมอย่างไรคุณค่าโดยที่คุณค่าดังกล่าวสังคมเป็นผู้สร้างขึ้นและกำหนดผู้หญิง

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงให้ความสนใจกับผู้หญิงที่เข้ามาสู่โลกการค้าประเวณีประเภทหนึ่งคือบาร์บิเยร์ โดยต้องการทำความเข้าใจแง่มุมชีวิตของผู้หญิงผ่านสายตาของพวกเธอ เพื่อสะท้อนให้เห็นกระบวนการดิ้นรนต่อสู้กับเกณฑ์ทางสังคมต่าง ๆ ที่มาเบียดขับให้ผู้หญิงเป็นคนขายขอบทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ผลการศึกษาครั้งนี้ไม่ใช่เป็นภาพตัวแทนของหญิงบริการทุกกลุ่ม อีกทั้งยังไม่ได้อ้างว่าเป็นตัวแทนของผู้หญิงบาร์บิเยร์ทุกคน เนื่องจากการทำความเข้าใจการค้าประเวณีจำเป็นต้องมองอย่างมีบริบทและคำนึงถึงความแตกต่างและความละเอียดซับซ้อนในความเป็นตัวตนของความเป็นมนุษย์ซึ่งมีหลากหลายมิติเป็นอย่างยิ่ง งานศึกษาครั้งนี้จึงเน้นการนำเสนอประสบการณ์ร่วมและความคิดในแง่มุมที่ผู้หญิงกลุ่มหนึ่งให้ความสำคัญ

ข้อค้นพบจากการศึกษา

ผลจากการศึกษาพบว่า ในสถานการณ์ที่สังคมมองว่า ผู้หญิงถูกลดทอนความเป็นมนุษย์ ด้วยการที่ต้องมาขายเนื้อตัวร่างกายนั้น ผู้หญิงสร้าง “ความเป็นตัวตนใหม่” ในการทำงาน ขณะเดียวกันก็ยังสามารถรักษา “ตัวตน” ด้านอื่น ๆ โดยการเลือกตีความและให้คุณค่ากับความเป็นผู้หญิงในบทบาทอื่น ๆ

1. การต่อสู้กับความเป็นหญิงบาร์เบียร์ โดยการสร้างตัวตนใหม่ในการทำงาน

ผลการศึกษาพบว่า "ความเป็นตัวตน" ของผู้หญิงบาร์เบียร์ เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการตามระดับของประสบการณ์ในการนิยามความสัมพันธ์กับลูกค้า แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับของการเป็นผู้รองรับอารมณ์ ระดับของผู้ขายอารมณ์ และระดับของผู้รักษาระยะห่างทางอารมณ์

1.1 ผู้หญิงบาร์เบียร์ในฐานะ "ผู้รองรับทางอารมณ์" ผู้หญิงที่เริ่มต้น ทำงานเป็นช่วงการปรับตัวเข้ากับเกณฑ์ทางสังคมในบาร์เบียร์ที่ผู้หญิงเลือกให้ภาวะของการเป็นผู้รองรับทางอารมณ์ในครอบครัวมาใช้ในการทำงาน วิธีการแสดงออกของผู้หญิงคล้อยตามการปฏิสัมพันธ์กับผู้ขาย ผู้หญิงมองความสัมพันธ์หญิงชายในบาร์เบียร์แบบหญิงบริการกับลูกค้า "แขก" สำหรับผู้หญิงจึงเหมือนกันหมด คือเป็นผู้ขายนักเที่ยวที่ผู้หญิงมีหน้าที่เอาอกเอาใจและบริการทางเพศ

1.2 ผู้หญิงบาร์เบียร์ในฐานะ "ผู้ขายอารมณ์" ภายหลังจากที่ผู้หญิงผ่านช่วงปรับตัวเข้ากับการทำงานใหม่แล้ว ผู้หญิงเริ่มเห็นช่องทางการนิยามความสัมพันธ์กับลูกค้าที่มีความหลากหลายมากกว่าเพียงแค่ความเป็นลูกค้าเท่านั้น ด้วยการแยกแยะประเภท มีทั้ง แขกเก่า แขกใหม่ ขาจร แฟน สปอนเซอร์ อีกทั้งมีกฎเกณฑ์และการเลือกเสนอบริการที่มีลักษณะผสมผสานมากขึ้น เช่น การไปแบบช็อตใหม่ ไปคางคิน และไปฮอเลิเดย์ การเสนอให้ลูกค้ามีกิจกรรมทางเพศในห้องพักของผู้หญิง เป็นต้น เนื่องจากเงื่อนไขการทำงานในบาร์เบียร์มีลักษณะเฉพาะของความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นแตกต่างจากการค้าประเวณีแบบอื่น ๆ ผู้หญิงเรียนรู้ที่จะขายอารมณ์ ความสัมพันธ์ชุดหนึ่งให้กับผู้ชายฝรั่ง การเรียนรู้ของผู้หญิงเป็นปฏิกิริยาตอบสนองของความคาดหวังกับผู้ชายเหล่านั้น และขณะเดียวกันก็ตอบสนองของความคาดหวังของผู้หญิงด้วย จนกระทั่งฝ่ายหญิงตกเข้าไปอยู่กับดักของตนเอง ด้วยการผูกพันทางอารมณ์กับผู้ชายฝรั่งในหลากหลายความสัมพันธ์มากขึ้น และมีความหวังในการสานสัมพันธ์นอกเหนือการค้าประเวณี

1.3 ผู้หญิงบาร์เบียร์ในฐานะ "ผู้รักษาระยะห่างทางอารมณ์" ภาวะเช่นนี้เกิดขึ้นภายหลังจากที่ผู้หญิงผ่านการอยู่กับผู้ชายฝรั่งในฐานะของเมีย และแบ่งการนิยามความสัมพันธ์กับผู้ชายฝรั่งได้เป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบแรก การเลือกนิยามความสัมพันธ์แบบใหม่กับ "ตัวฝรั่ง" ในรูปแบบของครอบครัวที่มีลักษณะเฉพาะ ซึ่งจะนำเสนอในช่วงถัดไป รูปแบบที่สองคือ การหวนกลับมาทำงานบาร์เบียร์และจัดวางความสัมพันธ์กับลูกค้าในแบบที่หลากหลายในฐานะของผู้ขายอารมณ์ที่มีความถนัดนี้ในการทำงาน ขณะเดียวกันก็ไม่ผูกพันทางอารมณ์กับผู้ชายเหล่านั้น ภาวะของประสบการณ์ในระดับนี้ใกล้เคียงกับประสบการณ์ของผู้หญิงในช่วงปรับตัวคือมองผู้ชายเป็นแหล่งรายได้ แต่ความแตกต่างในการแสดงออกทางอารมณ์มีความหลากหลายตามการนิยามความสัมพันธ์ อีกทั้งผู้หญิงใช้ทักษะในการทำงานสร้างโอกาสเลือก ต่อรอง ตัดสินใจ และยอมรับ

ในบทบาทและความเป็นตัวตนของผู้หญิงบาร์เบียร์ที่มีความหลากหลายตามสถานการณ์ รวมทั้งยังตีความคุณค่าความเป็นผู้หญิงที่หลากหลายและซับซ้อนมากขึ้น

2. บรรทัดฐานใหม่ในบาร์เบียร์

2.1 เงื่อนไขที่เอื้อต่อการสร้างความสัมพันธ์และอารมณ์ระหว่างหญิงบาร์เบียร์และลูกค้า

2.1.1 เงื่อนไขการทำงานบาร์เบียร์ เป็นรูปแบบหนึ่งของการค้าประเวณีแฝง และมีกลุ่มลูกค้าเป็นชาวต่างประเทศ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การขายบริการทางเพศมีลักษณะเฉพาะ และสร้างภาวะของความคลุมเครือในการทำงานดังกล่าว การทำงานบริการในบาร์เบียร์ ไม่ได้มีลักษณะของการ “ค้า” ประเวณีอย่างตรงไปตรงมา แต่มีขั้นตอนของการปฏิสัมพันธ์ ตั้งแต่การนั่งดื่ม การพูดคุย การตัดสินใจออกไปบริการทางเพศ ซึ่งมีทั้งที่เป็นการต่อรองแบบตรงไปตรงมาทั้งในแง่ของการแสดงออกในเรื่องเพศหรือการกำหนดระยะเวลาการให้บริการ ขณะเดียวกันก็มีการตกลงอย่างแฝงเร้น ไม่ต้องผ่านการเจรจา

2.1.2 ความคาดหวังของลูกค้า ลูกค้าเกือบทั้งหมดในบาร์เบียร์เป็นชาวต่างประเทศ วิถีปฏิบัติของบรรดานักเที่ยวชาวต่างชาติต่อผู้หญิงมีลักษณะที่โดดเด่น คือ การแสดงออกราวกับเป็นคูรักร์ เช่น ในการแสดงการกอดอย่างอบอุ่นและรุ่มรวยให้เมื่อต้องจากลาในกรณีของจัสดินและก้อย หรืออาการเหงงในกรณีของก้อยกับคุณเคเมื่อก้อยออกไปพบกับลูกค้ารายอื่น หรือการแสดงกิริยาท่าทางที่บ่งบอกถึงความรู้สึกใส่ใจดูแลระหว่างการมีเพศสัมพันธ์ของตากับลูกค้ารายแรกของเธอ เช่น การอาบน้ำ เช็ดตัวตั้งแต่หัวจรดเท้า ชวนพูดคุย ดื่ม ก่อนจะถึงขั้นตอนการมีเพศสัมพันธ์ การสั่งอาหารเข้ามารับประทานในห้องนอนและจูบลาก่อนจากกัน เป็นต้น แม้กระทั่งวิธีจ่ายเงินยังเป็นการมอบให้ด้วยการแสดงออกที่เจือปนการช่วยเหลือ มากกว่าเป็นการจ่ายเพื่อซื้อบริการ ประเด็นการแสดงออกในการปฏิบัติต่อผู้หญิงบริการของนักเที่ยวชาวต่างชาติเหล่านี้ Julia O'Connell Davidson อธิบายว่า ลูกค้าเหล่านี้มีความซับซ้อนทางความรู้สึกถึง “เกียรติของลูกค้าผู้ชาย” ด้วยการพยายามสร้างจินตนาการว่า ผู้หญิงท้องถิ่นปรารถนาในตัวเขา เนื่องจากความศิวิไลซ์ การคำนึงถึงความเสมอภาค และเสน่ห์ในตัว มากกว่าเงินในกระเป๋า การสร้างภาวะของความโรแมนติกทำให้ผู้ชายคิดว่าตนเองเป็นคนน่านับถือและยังมีความเหนือกว่าบรรดาผู้ชายไทยที่ถูกปฏิเสธจากผู้หญิงเหล่านี้ ดังนั้นการเดินทางท่องเที่ยวไปในดินแดนเชกส์กับผู้หญิงโลกที่สามคือการได้มาซึ่งอำนาจสูงสุดที่พวกเขาจะได้รับ (Davidson, 1998:179-180)

ภาวะการแสดงออกแม้จะเป็นสถานการณ์ที่ถูกอุปโลกขึ้นเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจเหนือตัวผู้หญิงที่ซับซ้อนของนักเที่ยวชาวต่างชาติเหล่านี้สร้างความรู้สึกถึงการปฏิบัติต่อผู้หญิงในฐานะที่

เป็นมนุษย์คนหนึ่งซึ่งผู้หญิงไม่คิดว่าตนเองจะได้รับในบริบทของการค้าประเวณีที่ลูกค้ามีอำนาจเหนือกว่าในทุกด้าน ภาวะที่ลูกค้านิยามสถานการณ์การค้าประเวณีกับหญิงไทยในรูปแบบของความโรแมนติก สร้างความสับสนในการนิยามตนเองของผู้หญิงบาร์เบียร์และนำไปสู่การนิยามสถานการณ์การขายบริการที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ตลอดจน การนิยามสถานะของลูกค้าที่หลากหลายแบบและมีความคาดหวังต่อการทำงานในบาร์เบียร์แตกต่างกัน

ด้วยเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้น “การผูกพันทางอารมณ์” จึงเป็นภาวะที่พร้อมจะเกิดขึ้นได้ในความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงบริการกับลูกค้าตลอดเวลา ดังนั้นการสร้างระยะห่างทางความรู้สึกจึงเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จในการทำงาน เพราะไม่เช่นนั้นแล้ว ผู้หญิงก็จะตกอยู่ในภาวะที่เป็นด้านกลับของการเป็นผู้ขายอารมณ์

2.2 “ผู้หญิงเก่ง” ตัวชี้วัดความเก่งในการทำงาน คือ การสร้างระยะห่างทางอารมณ์ ผู้หญิงเชื่อว่า เมื่อพวกเขาสร้างระยะห่างทางอารมณ์จากผู้ชาย นั้นหมายถึงหนทางไปสู่ความสำเร็จในการทำงาน การแทรกตัวของคุณค่าใหม่นี้ปรากฏอยู่ในกรณีศึกษาของทุกระดับประสบการณ์

“...คิดดูนะ รู้จักกับเขาแค่คืนเดียว ก็ไปเที่ยวไหนต่อไหนกับเขา แต่พอแขกชวนไปด้วย ก็หาทางบ่ายเบี่ยง”

นา เจ้าของบาร์เบียร์ พูดถึงความประพุดติของก้อย กรณีศึกษาในบทที่ 4 เมื่อเธอออกไปกับลูกค้าชาวไทย นโยบายของข้อความดังกล่าว คือ การสร้างคุณค่าใหม่ในการทำงาน ผู้หญิงควรมองผู้ชายว่าเป็น “ลูกค้า” ดังนั้นการตัดสินใจออกไปกับ “ลูกค้า” จึงต้องพิจารณาที่ผลตอบแทน ไม่ใช่ความพึงพอใจ เพราะลูกค้าคนไทย วัยรุ่น ที่มา “เปย์บาร์” ก้อยออกไป ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายที่จะสร้างรายได้ให้แก่เธอแต่อย่างใด

“บางทีสร้อยก็นั่งคิดว่า เอ๊ะ เราบ้าหรือเปล่า มีลูก มีผัวมาแล้ว ยังมีความรู้สึกแบบนี้อีก” สร้อย กรณีศึกษาในบทที่ห้า พูดกับผู้ศึกษาถึงความในใจที่เธอแอบหลงรัก เฝ้าคิดถึงและกระวนกระวายใจที่หนุ่มอังกฤษไม่รับโทรศัพท์เธอมาหลายวัน

“นั่งต้อยมันบ้า กำลังจะกินข้าว อยู่ดี ๆ พร้าเพื่อว่าคิดถึงไอ้หัวแดงนั้น มันอยู่เมืองฝรั่ง คิดถึงแล้วบินไปหาได้มั๊ยละ พูดทำไมเรื่องแบบนี้ น่ารำคาญ” นาพูดถึงพนักงานคนหนึ่งในบาร์ที่รำพึงถึงลูกค้าให้เธอได้ยิน

การสร้างระยะห่างทางอารมณ์หรืออีกนัยหนึ่งคือการเป็นอิสระทางอารมณ์เป็นบรรทัดฐานใหม่ที่ผู้หญิงดูเหมือนจะตระหนักดีว่า เธอพึงยึดคุณค่านี้ แต่ในฐานะมนุษย์ที่เต็มไปด้วย

อารมณ์ ความรู้สึก และขณะเดียวกันก็เกี่ยวพันกับการขาย "ความสัมพันธ์และอารมณ์" ทำให้ผู้หญิงเกิดภาวะของการผูกพันทางอารมณ์อย่างแยกกันไม่ออก

ตัวอย่างคำพูดดังกล่าวข้างต้นแสดงถึงบรรทัดฐานในบาร์เบียว่า การทำงานไม่อาจจะประสบความสำเร็จได้ หากผู้หญิงมีอารมณ์ผูกพันกับลูกค้า ดังนั้น "การไปนอนฟรี" เพียงเพราะผู้ชายหล่อ หรือพูดจาดี ๆ ด้วย การเลือกนั่งดื่มกับผู้ชายหล่อโดยที่ฝ่ายชายไม่เลี้ยงดื่มแต่อย่างใด หรือการเชื่อฟังคำพูดเพียงไม่กี่คำของผู้ชายฝรั่งแล้วลาออกจากการทำงานไปติดตาม "ความรัก" จึงเป็นความโง่งมและเป็นคนอ่อนหัดในการทำงานบาร์เบีย เสียงทักท้วงจากผู้หญิงที่มากประสบการณ์อย่างนา แสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงจำนวนไม่น้อยเดินทางตามหาความฝันไปกับลูกค้าฝรั่ง และเพลิดเพลินไปกับอารมณ์ชั่วคราว แต่สุดท้ายก็ต้องพลาดหวัง¹

นอกจากความเป็นอิสระทางอารมณ์ที่เป็นคุณสมบัติของผู้หญิงเก่งแล้ว การรู้จักถกฉวยอารมณ์ของลูกค้า ยังเป็นความสามารถที่แสดงออกในหลายสถานการณ์ ผู้หญิงส่วนใหญ่มักจะบอกว่า "ไม่เคยขออะไร" จากลูกค้า หรือ "การซื้อสร้อยทอง" ของที่ระลึกที่มีค่าอื่น ๆ มักเป็นสิ่งที่ถูกนำมาพูดถึงในกลุ่มผู้หญิง ดังเช่น ลี ผู้หญิงที่ได้ชื่อว่าทำงานเก่งของบาร์เบียบอกกับนักศึกษาว่า

"ไม่รู้ยังงัย แยกทุกคนที่อยู่กับเราหลายวัน ก่อนกลับต้องให้ของที่ระลึก ส่วนมากเป็นทอง"

ทองคำ ด้านหนึ่งอาจหมายถึงมูลค่าในตัวของมันเอง แต่ในอีกมุมหนึ่ง เป็นสัญลักษณ์บ่งบอกถึงความปรารถนา พึงใจในตัวของผู้หญิงสาวมากกว่าเพียงแค่ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายใต้การแลกเปลี่ยนซื้อขายบริการเท่านั้น การมอบ "ของที่ระลึก" จึงไม่ได้มีความหมายเพียงแค่การอยากได้สิ่งของที่มีมูลค่าจากลูกค้าเท่านั้น หากแต่เป็น "การได้ใจและอารมณ์ความรู้สึก" ที่ด้านหนึ่งเป็นสร้าง "คุณค่า" ของตัวผู้หญิง ขณะเดียวกันก็เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงการผูกพันทางอารมณ์แก่ตัวผู้หญิงด้วย

ภาวะการแทรกตัวของ "การผูกพันทางอารมณ์" ปะปนอยู่ได้ทุกสถานการณ์ ดังนั้นระดับการนำเสนอความเป็นตัวตนของผู้หญิงทั้ง 3 ระดับจึงไม่ได้มีลักษณะเป็นเส้นตรงหรือเป็นพัฒนาการของผู้หญิงบาร์เบีย เนื่องจากความเป็นตัวตนสลับไหล ไม่หยุดนิ่ง และ "การผูกพันทางอารมณ์" สามารถทำให้เกิดช่วงของการเปลี่ยนผ่านไปสู่การนิยามความสัมพันธ์แบบอื่น ๆ กับผู้ชายฝรั่งได้ตลอดเวลา โดยที่ปัจจัยในเรื่องระยะเวลาการทำงานก็ไม่ใช่ว่าปัจจัยสำคัญในกระบวนการดังกล่าว ผู้หญิงจำนวนไม่น้อยที่เริ่มทำงานบาร์เบียและพบรักกับลูกค้า ทำயที่สุดก็ออกจากการทำงานบาร์เบียไปช่วงเวลาหนึ่ง ซึ่งดูภายนอกก็ราวกับว่า "ประสบความสำเร็จ" แต่ภาวะของ

¹ โปรดดูรายละเอียดบทที่ 3 หน้า 65

ความสำเร็จเป็นภาวะชั่วคราว ที่ท้ายที่สุดพวกเธออาจต้องหวนกลับมาสู่การทำงานบาร์เปียร์อีกครั้ง

2.3 **ผู้หญิงบาร์เปียร์ที่ประสบความสำเร็จ** ความหมายของความสำเร็จสำหรับผู้หญิงบาร์เปียร์คือ "การมีตัวฝรั่งรับเลี้ยงดู" หล้า ในกรณีศึกษาในบทที่ 6 เป็นตัวอย่างของความสำเร็จดังกล่าว และถูกกล่าวขานว่าเธอช่างโชคดีเหลือเกิน เนื่องจาก "แฟน" ของหล้า ชื่อที่ดินปลูกบ้าน ชื่อรถยนต์ และยังให้เครดิตการ์ดที่เธอสามารถเบิกเงินมาใช้ได้ในวงเงิน 50,000 บาทต่อเดือน แม้ว่าผู้หญิงบาร์เปียร์หลายคนมี "ตัวฝรั่ง" แต่ระดับของ "โอกาส" แตกต่างกันไป ผู้หญิงบางคนจดทะเบียนสมรสและย้ายไปอยู่กับสามีที่ต่างประเทศ ปีหนึ่งกลับมาเที่ยวเมืองไทยหนึ่งครั้ง หลายคนไม่ได้จดทะเบียนสมรส บางคนอยู่กับสามีเป็น "ครอบครัว" ในเมืองไทย สำหรับบางคู่ ฝ่ายหญิงอยู่ตามลำพังกับลูกโดยที่ฝ่ายชายส่งเสียเงินทองให้ เป็นต้น การอ้างความสัมพันธ์อันดีเยี่ยมของแต่ละคู่มีระยะเวลาสั้นยาวแตกต่างกันไป สำหรับกรณีของหล้า ความสัมพันธ์ของทั้งคู่เข้าปีที่สี่ โดยที่หล้าพักอยู่บ้านเกิดของเธอ และฝ่ายชายเดินทางมาเยี่ยมเยียนปีละ 2-3 ครั้ง บางครั้งเธอนัดพบกับเขาในประเทศที่เขาย้ายไปทำงานชั่วคราว นอกนั้นก็เป็นการติดต่อกันทางโทรศัพท์

ประเด็นที่มีนัยยะสำคัญจากกรณีศึกษาคือ เกณฑ์ในการเลือก "ผู้ชายฝรั่ง" มาเป็น "ตัว" ดังเช่นในกรณีของหล้า วิธีเลือกผู้ชายฝรั่งของเธอคือ "ต้องเลือกคนที่รักเราและสามารถช่วยเหลือเราได้" ผู้ชายฝรั่งคนที่ทำให้เธอยุติงานกลางคืน จึงไม่ใช่ผู้ชายที่เธอรัก แต่ความสามารถช่วยเหลือเธอและครอบครัวกลับกลายเป็นเกณฑ์สำคัญในการตัดสินใจ หากหล้าใช้เกณฑ์ความปรารถนาส่วนตัวแต่เพียงอย่างเดียว เธอคงเลือกหนุ่มเยอรมัน ผู้ชายที่เธอรู้สึก "รัก" เขาสามารถเลี้ยงดูเธอได้และหล้ายังคงเคยเดินทางไปเที่ยวบ้านเกิดของเขา แต่ด้วยฐานะทางเศรษฐกิจ หนุ่มเยอรมันไม่สามารถรับผิดชอบครอบครัวของหล้าได้ ในที่สุดเธอจึงเลือกผู้ชายที่สามารถสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจแก่เธอและครอบครัว

หากพิจารณาเพียงผิวเผินถึงบรรทัดฐานใหม่ในการทำงานบาร์เปียร์ อาจเป็นเรื่องง่ายที่คนภายนอกจะพิพากษาว่า ผู้หญิงเหล่านี้เป็นคนที่เห็นแก่เงิน ก้าวร้าว ชอบเซ็กส์และยังปราศจากศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ด้วยการยอมเอาเนื้อตัว ร่างกายเข้าแลก² แต่นั่นเป็นมุมมองเชิงเดียวในการใช้เกณฑ์ทางศีลธรรมเข้าไปตัดสินการกระทำของผู้หญิง ทั้ง ๆ ที่ชีวิตของมนุษย์มีความซับซ้อน

² ดังเช่นสะท้อนในนวนิยายชื่อดังเรื่อง "บุญรอด" ภายใต้การยกย่องว่าเป็นบทโทรทัศน์สะท้อนสังคม แต่สารที่ส่งถึงผู้ชมคือการตอกย้ำทิวทัศน์ของความเป็นผู้หญิงดีและหญิงคนชั่วอยู่ครั้งแล้วครั้งเล่า

ข้อและความเป็นตัวตนของหญิงบาร์เบียร์ไม่ได้ดำรงอยู่อย่างโดดเดี่ยว หากยังเกี่ยวข้องกับความเป็นตัวตนด้านอื่น ๆ ของความเป็นผู้หญิง

3. การต่อสู้กับการนิยามความเป็นผู้หญิง

ขณะที่สังคมไทยตัดสินความดีและความเลวของผู้หญิงจากการนิยามความสัมพันธ์ของผู้หญิงภายใต้บริบทของครอบครัว ผู้หญิงตีความถึงผู้หญิงที่ซื่อสัตย์ต่อสถาบันครอบครัว อันประกอบด้วยความเป็นลูกสาวที่มีความรับผิดชอบ เป็นเมียที่ซื่อสัตย์ สมบูรณ์แบบไม่เคยทำอะไรผิดพลาดในชีวิต รวมทั้งเป็นแม่ที่ทั้งชีวิตมีแต่การให้ (Harrison, 1999: 168) วาทกรรมหลักเกี่ยวกับความเป็นผู้หญิงดังกล่าวข้างต้นสร้างความสัมพันธ์ที่ตายตัวและทำให้ผู้หญิงอยู่ในฐานะของ "ผู้ถูกกำหนด" ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจที่สังคมวงกว้างหรือแม้กระทั่งในชนชั้นผู้หญิงที่ตกอยู่ภายใต้วิธีคิดดังกล่าวได้เบียดขับผู้หญิงกลุ่มอื่น ๆ ที่อยู่นอกเหนือจากความสัมพันธ์ที่ตายตัวนี้ให้กลายเป็นคนชายขอบของความเป็นผู้หญิง

ผลจากการศึกษาพบว่า การนิยามความหมายของความเป็นผู้หญิงไม่ได้มีลักษณะตายตัวตามวาทกรรมหลัก แต่เป็นการสร้างตัวตนที่หลากหลายและผูกโยงกับบทบาทอื่น ๆ ของความเป็นผู้หญิงภายใต้กระบวนการให้ความหมายที่ไม่ได้หยุดนิ่ง

3.1 หญิงบาร์เบียร์กับการนิยามความเป็นเมีย ประสบการณ์ร่วมของผู้หญิงบาร์เบียร์นำมาสู่ข้อสรุปในการนิยาม "ผัวคนไทย" ว่าเป็นคนที่ไม่มีความรับผิดชอบ เจ้าชู้ ชอบดื่มเหล้ามาก เล่นการพนัน ดิตยาเสพติด ชอบใช้ความรุนแรง และไม่คอยแะแเสความรู้สึกของผู้เป็นเมีย³ แม้ว่าผู้หญิงจะเซ็ดหลาบในการมีความสัมพันธ์กับผู้ชายไทย แต่พลังทางวัฒนธรรมที่กำหนด บทบาทผู้หญิงให้มีสถานภาพได้เฉพาะการดำรงอยู่ในสถาบันครอบครัว ประกอบกับปฏิกิริยาของลูกค้าฝรั่ง ทำให้ผู้หญิงบาร์เบียร์กลุ่มหนึ่งพยายามนิยามความสัมพันธ์ผัวเมียแบบอื่น ๆ กับผู้ชายฝรั่งด้วยความคาดหวังว่าจะมีชีวิตที่ดีขึ้นกว่าความสัมพันธ์ที่มีกับผู้ชายไทย จากการศึกษพบว่าผู้หญิงนิยามความสัมพันธ์กับผู้ชายฝรั่ง 3 ลักษณะ ได้แก่

³ การนำเสนอนิยามเกี่ยวกับผู้ชายไทยดังกล่าวข้างต้น ไม่ได้ต้องการอธิบายว่า เป็นลักษณะเฉพาะของผู้ชายไทย หากแต่เป็นข้อสังเกตจากประสบการณ์ชีวิตของผู้หญิงบาร์เบียร์กลุ่มหนึ่งที่คอย ๆ เผยให้เห็นถึงการนิยามความหมายที่มีต่อ "ผัว" ในชีวิตของเธอ อีกทั้งยังตระหนักดีว่าผู้ชายไทยก็เป็นผลผลิตเชิงโครงสร้างที่ทำให้กลุ่มคนเหล่านี้มีพื้นฐานที่เสียเปรียบทางสังคมไม่แตกต่างจากผู้หญิงบาร์เบียร์ ซึ่งประเด็นเรื่องความเป็นผู้ชายในสถานภาพต่าง ๆ ของสังคมไทยเป็นประเด็นที่น่าจะมีการสืบค้นต่อไป

ลักษณะแรก คือการจัดความสัมพันธ์ฉันท์ผิวเมียในแบบเดิมที่เธอเคยปฏิบัติกับผู้ชายไทย กล่าวคือมองผู้ชายในฐานะที่เป็นที่พึ่งทุกวิถีทาง ทางเลือกลักษณะนี้เป็นวิธีการหนึ่งที่เจือปนทั้งอารมณ์ความรู้สึกผูกพันประกอบกับเหตุผลที่ปรารถนาการหวนกลับไปสู่ความเป็นผู้หญิงดีด้วยการอาศัยผู้ชายฝรั่ง ทั้งในแง่ของการพึ่งพิงทางเศรษฐกิจและพึ่งพิงทางอารมณ์ ซึ่งทางเลือกลักษณะนี้มักถูกผู้หญิงที่มีประสบการณ์มาก ๆ มองว่าเป็นความโง่งมที่ผูกพันตนเองอยู่กับผู้ชายเพียงคนเดียวไม่ว่าจะเป็นผู้ชายไทยหรือผู้ชายฝรั่ง และผู้หญิงจำนวนไม่น้อยจำต้องพลาดหวังจากการจัดวางความสัมพันธ์ในลักษณะเช่นนี้

ลักษณะที่สอง การเลือกจัดวางความสัมพันธ์แบบใหม่กับผู้ชายฝรั่ง ในภาวะเช่นนี้ถึงแม้ดูเหมือนว่า ผู้หญิงหวนกลับไปสู่บรรทัดฐานของสังคมด้วยการออกจากชีวิตกลางคืน และมีผู้ชายฝรั่งรับเลี้ยงดู แต่ผู้หญิงมีสถานภาพเป็น "ผู้เลือก" ให้ความหมายในความสัมพันธ์กับผู้ชายฝรั่ง แม้ผู้หญิงจะพึ่งพิงทางเศรษฐกิจจากผู้ชาย แต่เธอสามารถต่อรองความสัมพันธ์ทั้งที่เปิดเผยและไม่เปิดเผยกับผู้ชายที่เธอเรียกว่า "แฟน" ดังนั้นผู้หญิงจึงไม่ได้ต้องการหวนกลับไปสู่การมีครอบครัวหรือการเป็นเมียตามเกณฑ์ที่สังคมกำหนดทั้งหมด แต่กลับเลือกที่จะเป็น "แฟน" ที่ไม่ได้เป็นความสัมพันธ์ตายตัว ไม่ได้คาดหวังจะอยู่กับสามีคนใดคนหนึ่งโดยไม่เปลี่ยนแปลง ดังนั้นการจัดวางความสัมพันธ์เช่นนี้จึงเป็นการต่อสู้ของผู้หญิงเพื่อจัดวางความสัมพันธ์แบบใหม่ภายใต้เกณฑ์ทางสังคมในแบบเดิม กล่าวคือ อาศัยผู้ชายฝรั่งเพื่อให้ตนเองหลุดพ้นจากความเป็นคนขายขอบทางเศรษฐกิจ ขณะเดียวกันก็สร้างพื้นที่ในการนิยามความหมายความสัมพันธ์ผิวเมียในแบบที่ไม่ตายตัว ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการไม่พึ่งพิงทางด้านอารมณ์เพื่อสร้างความมั่นคงทางจิตใจ แต่ผู้หญิงกลับแสวงหาความมั่นคงทางจิตใจด้วยตัวเธอเองและด้วยการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ชายอื่น ๆ ตามจังหวะและโอกาส ทั้งนี้เป็นเพราะผู้หญิงผ่านประสบการณ์ที่เจ็บปวดจากการพึ่งพิงผู้ชายในทุกด้านมาแล้ว

ลักษณะที่สาม คือ การนิยามความสัมพันธ์กับผู้ชายในแบบใหม่ในโลกของบาร์เปียร์ หนทางนี้เป็นวิธีการดิ้นรนของผู้หญิงที่หลุดออกจากการถูกจองจำในแบบเดิม ผู้หญิงได้พยายามพลิกบทบาทจากความเสียเปรียบทางสังคม จากคนที่ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจ การศึกษา และผู้ที่ตกเป็นฝ่ายรองรับทางเศรษฐกิจและอารมณ์จากผู้ชายที่เผชิญในบริบทของครอบครัวแบบเก่ามาเป็นผู้ได้เปรียบในการเจรจาต่อรองในแง่ของความสัมพันธ์ทางเพศ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจในช่วงเวลาสั้น ๆ ที่เกิดขึ้น แม้ว่าความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างลูกค้าและหญิงบริการในบาร์เปียร์เป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมในระบบการค้าประเวณี แต่เงื่อนไขทางวัฒนธรรมระหว่างผู้หญิงและลูกค้าชาวต่างประเทศ ประกอบกับบริบทแวดล้อมของลูกค้าที่อยู่ในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว

เที่ยวในต่างแดน ได้สร้างพื้นที่เฉพาะของการปฏิสัมพันธ์ที่เต็มไปด้วยความคลุมเครือ ผู้หญิงใช้เงื่อนไขดังกล่าวสร้างโอกาสในการต่อรองความสัมพันธ์กับลูกค้าเหล่านี้ ผู้หญิงที่มีประสบการณ์เรียนรู้ว่า ลูกค้าฝรั่งเหล่านี้เปลี่ยวเหงานในบ้านเกิดและต้องการแสวงหาความสัมพันธ์ที่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากผู้หญิง ผู้หญิงจกฉวยสถานการณ์ของผู้ชายเหล่านี้ โดยใช้ความเป็นหญิงตามความคาดหวังของผู้ชายมาสร้างความสัมพันธ์พิเศษแก่พวกเขา ยิ่งลูกค้าเหล่านี้เป็นคนไร้อำนาจในบริบทของบ้านเกิดเมืองนอนของเขา ผู้หญิงก็ยังมีโอกาสฉกฉวยความไร้อำนาจของผู้ชายได้มากขึ้น ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เกิดขึ้นจึงได้มาด้วยการขงชิงความได้เปรียบเรื่องอารมณ์โดยการให้การดูแลเอาใจใส่ผ่านการสร้างความสัมพันธ์แบบใหม่กับผู้ชาย

ภาพของผู้หญิงบาร์เบียร์ที่มักบอกว่า ไม่อยากแต่งงาน แต่บริหารเสน่ห์ของเธอกับผู้ชายมากมายหลายสถานภาพเป็นวิธีการหนึ่งของผู้หญิงที่แสดงถึงการไม่ยอมจำนนต่อการนิยามที่กำหนดบทบาทของความเป็นผู้หญิงอย่างตายตัว ซึ่งการถูกจองจำตามเกณฑ์ทางสังคมทำให้พวกเธอตกอยู่ในฐานะของผู้ถูกระทำแต่เพียงฝ่ายเดียว

3.2 หญิงบาร์เบียร์กับความเป็นแม่ และความเป็นลูกสาว

“หนูตั้งใจว่าจะไม่กินเหล้า ไม่สูบบุหรี่ อยากเก็บเงินให้ได้มาก ๆ อยากได้เงินก้อนเร็ว ๆ ทำก็เพื่อลูกอย่างเดียว” คำพูดของก้อย กรณีศึกษาในบทที่ 4 สาววัย 20 ปีเศษ ที่เพิ่งเริ่มมีประสบการณ์ในบาร์เบียร์กล่าวถึงความตั้งใจของเธอ หากย้อนกลับไปพิจารณาที่เงื่อนไขชีวิตเบื้องต้นของการทำงานบาร์เบียร์ ผู้หญิงส่วนใหญ่แม้จะเลือกยุติบทบาทความเป็นเมียจากผู้ชายไทย แต่บทบาทของความเป็นแม่ ยังเป็นสถานภาพที่ผูกพันอยู่อย่างแน่นแฟ้น

ต่อเมื่อมีประสบการณ์กับลูกค้าฝรั่งในช่วงเวลาหนึ่ง ความเป็นเมียดูเหมือนจะเป็น “คุณค่า” ที่ผู้หญิงบาร์เบียร์ให้ความสำคัญ แต่เบื้องหลังการให้คุณค่ากับความเป็นเมียในหลายกรณีนั้น ผู้กติดอย่างแยกไม่ออกกับความเป็นแม่และความเป็นลูกสาว ดังเช่นเกณฑ์ในการเลือก “ผัวฝรั่ง” ในกรณีของหล้า ที่เธอเลือกคนที่รักและสามารถช่วยเหลือเธอและครอบครัวได้ หรือวิธีการเลือก “ผัวฝรั่ง” ของลี ผู้หญิงเก่งคนหนึ่งของบาร์เบียร์ แม้ภาพลักษณ์ภายนอกของลี ดูเหมือนเป็นนักล่าผู้ชายมืออาชีพ แต่เบื้องหลังของการล่าผู้ชายที่ดีที่สุดนั้น เป็นไปเพื่อหาคนที่สามารถ “รับผิดชอบลูกพี่กับหลานอีกคนหนึ่ง” รวมทั้งการหา “ที่ดิน บ้าน รถ” เพื่อเป็นหลักประกันให้ลูก

กรณีศึกษาของลีและหล้า แสดงถึงการนิยามความหมายของความเป็นเมียในรูปแบบใหม่ ภายใต้กรอบของความเป็นครอบครัวที่ผู้หญิงให้คุณค่ากับความเป็นเมีย ซึ่งเบื้องลึกของคุณค่าดังกล่าวยังผูกติดกับการทำหน้าที่ในบทบาทของความเป็นแม่กับความเป็นลูกสาวอย่างแยกกันไม่ออก

แต่ไม่ใช่ผู้หญิงทุกคนที่ประสบความสำเร็จกับบทบาทของความเป็นเมียกับผู้ชายฝรั่ง การให้คุณค่ากับความเป็นเมียที่ล้มเหลวครั้งแล้วครั้งเล่าทั้งจากผู้ชายไทยและผู้ชายฝรั่ง ทำให้ผู้หญิงกลุ่มหนึ่งเดินทางไปทำงานในบาร์เบียร์ต่อไปพร้อมกับการลงทุนด้านอื่น ๆ เพื่อเตรียมตัวสำหรับอนาคตที่สังขารเป็นข้อจำกัดของการทำงานกลางคืน ความเป็นผู้หญิงที่ผู้หญิงเลือกให้คุณค่าคือ ความเป็นแม่และความเป็นลูกสาว จึงไม่น่าแปลกใจที่แก้ว หญิงบาร์เบียร์ในบทที่ 6 รู้สึกปวดร้าวใจเป็นที่สุดเมื่อพี่สาวของเธอแสดงคำพูดตำหนิ ดูแคลนการจัดวางชีวิตของเธอ เธอได้แต่พูดกับตนเองว่า “ไม่ใช่เพราะงานบ้า ๆ บอ ๆ แบบนี้หรือที่เลี้ยงแม่และเลี้ยงลูกของฉันทมาได้” แก้วบอกว่า “ที่ไม่มีโชคเรื่องผู้ชาย” สะท้อนการหมดหวังการให้คุณค่าความเป็นเมียที่เธอลองมาหลายแบบ แต่คุณค่าของความเป็นแม่และความเป็นลูกสาวเป็นคุณค่าที่หล่อเลี้ยงให้แก้วสามารถมีชีวิตอยู่รอดทั้งกายและใจมาได้จนทุกวันนี้ ทั้ง ๆ ที่การดิ้นรนทางเศรษฐกิจทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการขายบริการในบาร์เบียร์หรืออะโกโก้ การรับจ้างซักเสื้อผ้า หรือให้เช่ารถจักรยานยนต์ ตอบสนองความสุขในฐานะของปัจเจกบุคคลได้เพียง “...นั่งพักสูบบุหรี่สักตัวแค่นี้แหละ แล้วก็อยู่กับหมาสองตัวนี้ ปลายเดือนนี้ก็ซื้อหอย ถูกจริงบ้าง ถูกกินบ้าง...”

จากประสบการณ์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ความเป็นหญิงบาร์เบียร์ไม่ได้โยงกับความเป็นผู้หญิงโดยตัวของมันเองเท่านั้น แต่ถูกนำไปโยงกับบทบาทอื่น ๆ ของความเป็นผู้หญิง เช่น ความเป็นแม่ ความเป็นเมีย และความเป็นลูกสาว รวมทั้งภาวะทางวัฒนธรรมที่ผู้หญิงเป็นผู้รับผิดชอบทางเศรษฐกิจของครอบครัว (นิธิ, 2535) ซึ่งความเป็นตัวตนของความเป็นหญิงนั้นผ่านกระบวนการของการให้คุณค่าภายใต้บทบาทเดิม การตีความคุณค่าเดิมในบทบาทใหม่ ตลอดจนการนิยามความสัมพันธ์แบบใหม่

ข้อค้นพบที่มีนัยยะทางทฤษฎี

1. ข้อถกเถียงกับแนวคิดเฟมินิสต์แนวเรดิคัล

ผลจากการศึกษาพบว่า ผู้หญิงบาร์เบียร์สร้างตัวตนใหม่ในการขายบริการทางเพศในบาร์เบียร์ ตัวตนดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไปตามระดับของประสบการณ์ในการปฏิสัมพันธ์กับลูกค้า ความเป็นบาร์เบียร์สร้าง “ตัวตนร่วม” (collective selves) ที่เต็มไปด้วยความกำกวม คลุมเครือ นับตั้งแต่สร้างพื้นที่ใหม่ขึ้น ซึ่งกฎเกณฑ์ที่ถูกสร้างขึ้นในสถานบริการบาร์เบียร์มีลักษณะไม่ชัดเจน กล่าวคือ ไม่ได้เป็นการขายบริการทางเพศที่มีลักษณะของการกดบังคับให้ผู้หญิงต้องขายบริการทางเพศโดยตรงเช่นที่เกิดขึ้นในช่อง หรือ อาบอบนวด แต่กลับมีกระบวนการปฏิสัมพันธ์ที่เริ่มต้นจากการนั่งดื่ม สนทนา เล่นพูล ตลอดจนการเล่นเกมส์

เงื่อนไขเหล่านี้ทำให้สิ่งที่ผู้หญิงนำมา “ขาย” ให้กับลูกค้า มีมากกว่า การขายตัวในความหมายของการร่วมเพศเท่านั้น กระบวนการปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับลูกค้าทำให้ผู้หญิงต้องสร้าง “ตัวตนใหม่” ในงานกลางคืนที่มีลักษณะเฉพาะดังกล่าว สิ่งที่ผู้หญิงนำมาเสนอขายให้กับลูกค้าจึงเป็นตัวตนที่สร้างและปรุงแต่งขึ้นใหม่ นับตั้งแต่ บุคลิกภาพ กิริยาท่าทาง การดูแลเอาใจใส่ลูกค้าและสนทนาต่าง ๆ และตัวตนใหม่ที่ผู้หญิงสร้างขึ้นยังไม่ได้มีความตายตัว แต่เปลี่ยนแปลงไปตามการประเมินว่าลูกค้ามีลักษณะใด

เครื่องมือที่ผู้หญิงใช้สร้างตัวตนใหม่คือ กระบวนการจัดการภาพลักษณ์ของตนเอง นับตั้งแต่ การแต่งกาย การปรุงแต่งกิริยาท่าทาง การใช้คำพูด บทสนทนา การประเมินลูกค้า จากการศึกษาพบว่า ระยะห่างระหว่างตัวตนใหม่ในบาร์เปียร์ของหญิงกับตัวตนเดิมของผู้หญิงนั้นขึ้นอยู่กับระดับของประสบการณ์ในการทำงาน ดังเช่นผู้หญิงที่เพิ่งเริ่มเข้าทำงานในบาร์เปียร์พบว่า การนำเสนอตัวตนของผู้หญิงมีลักษณะใกล้เคียงกับตัวตนเดิม ต่อเมื่อมีประสบการณ์มากขึ้น ผู้หญิงมีทักษะในการประเมินลูกค้า ตัวตนในการทำงานกลางคืนเริ่มถอยห่างจากตัวตนเดิมของผู้หญิงด้วยการสร้างกฎเกณฑ์ให้กับตนเองในการต่อรองกับลูกค้า และการรักษาผลประโยชน์ในเรื่องค่าตอบแทน แต่ขณะเดียวกันก็ยังไม่สามารถที่จะสร้างระยะห่างทางอารมณ์ (emotional distance) กับลูกค้าได้เสมอไป

ต่อเมื่อผู้หญิงมีความเชี่ยวชาญและผ่านประสบการณ์มากขึ้นและเปลี่ยนแปลงวิธีคิดในเรื่องเช็ทส์และความเป็นผู้หญิงในลักษณะที่มองว่า การใช้เช็ทส์และความเป็นหญิงของตนเองเป็นเครื่องมือต่อรองกับลูกค้า โดยไม่ผูกพันทางอารมณ์ระยะยาว เป็นช่วงเวลาที่ผู้หญิงพบว่าตนเป็นฝ่ายที่มีบทบาทในการควบคุมสถานการณ์ได้มากกว่าตอนที่ตกอยู่ภายใต้การพึ่งพาผู้ชายเพียงคนเดียว

ระดับของประสบการณ์และความคิดนี้นำมาสู่การสร้างตัวตนใหม่ในการทำงานในฐานะที่เป็นฝ่ายที่ควบคุม และนำเสนอ “อารมณ์ ร่างกาย และการใช้ความเป็นหญิง” ได้ในฐานะที่เป็นผู้สร้างสิ่งเหล่านี้เพื่อขายให้กับลูกค้า โดยที่ผู้หญิงสามารถรักษาระยะห่างทางอารมณ์ของตนกับลูกค้า ขณะเดียวกันก็ยังสามารถรักษาขอบเขตความเป็นตัวเองได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสร้างพื้นที่ส่วนตัวแยกออกจากงาน การแสดงออกซึ่งความรักและการเอาใจใส่เป็นการสร้างขึ้นในสถานการณ์ที่ปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าที่ให้ประโยชน์ แต่เมื่อสิ้นสุดการปฏิสัมพันธ์จากลูกค้าคนหนึ่ง การแสดงก็สิ้นสุดลง และสามารถเริ่มต้นกับลูกค้ารายถัดไป ขณะเดียวกันผู้หญิงก็มีตัวตนด้านอื่นในชีวิตนอกเหนือจากตัวตนที่เกิดขึ้นในการทำงานกลางคืน

พลวัตของผู้หญิงที่เปลี่ยนแปลงไปตามระดับความเข้มข้นของประสบการณ์ในการปฏิสัมพันธ์กับลูกค้า สะท้อนให้เห็นว่า ผู้หญิงที่ขายบริการในบาร์เบียร์ ไม่ได้ขายตัวตนทั้งหมดของพวกเธอ แต่ผู้หญิงได้สร้าง "ตัวตนใหม่" ในการทำงาน โดยที่ระยะห่างระหว่างตัวตนใหม่ในการทำงานกับตัวตนที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันด้านอื่น ๆ เปลี่ยนแปลงไปตามประสบการณ์

ผลจากการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดในการอธิบายการค้าประเวณีของ Jaggar (1997) และ Kempadoo (1998) ที่ให้ความสำคัญกับการมองสถานการณ์เรื่องโสเภณีอย่างมีบริบท อีกทั้งยังเห็นตรงกับ Kempadoo ที่เสนอว่า งานทางเพศไม่ได้มีความหมายที่เป็นสากลหรือเป็นประวัติศาสตร์ที่ไม่มีทางเปลี่ยนแปลงได้ แต่งานทางเพศเป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงและให้คำจำกัดความใหม่ได้ โดยตระหนักในตัวตนของผู้หญิงในฐานะที่เป็นผู้ให้ความหมายต่อประสบการณ์ของพวกเธอตามแนวคิดของเฟมินิสต์ นอกจากนี้ยังเห็นด้วยกับข้อเสนอของ Chapkis (1997) และ Frank (1998) ที่เสนอว่า การค้าประเวณีในบางกรณีใกล้เคียงกับแรงงานด้านอารมณ์ (emotional laborer) ดังนั้นการขายบริการจึงไม่ใช่การขายตัวตนทั้งหมดในการค้าประเวณี

ผลจากการศึกษาขัดแย้งกับคำอธิบายของเฟมินิสต์แนวเรดิคัลที่เสนอว่า การค้าประเวณีเป็นได้แต่เพียงการทำร้ายทางเพศ (Barry, 1979, 1995) และโสเภณีไม่มีโอกาสต่อรองใด ๆ ได้ แต่ตกเป็นเหยื่อในทางเพศเท่านั้น เพราะนั่นเท่ากับว่าเป็นการปฏิเสธตัวตนของผู้หญิง ด้วยการมุ่งอธิบายการเอาตัวเอาเปรียบระหว่างหญิงชายจนกระทั่งละเลยมิติและมุมมองอื่นของผู้หญิงที่เกี่ยวข้อง

2. ข้อถกเถียงกับเฟมินิสต์แนว libertarian (นักนิยมในเจตนารมณ์ที่เป็นอิสระของปัจเจกบุคคล)

การนิยามความเป็นตัวตนของความเป็นผู้หญิงในบริบทของสังคมไทยมีรากฐานที่สัมพันธ์กับครอบครัวและชุมชน ซึ่งก่อให้เกิดความซับซ้อนและไม่หยุดนิ่งตายตัว อีกทั้งการนิยามความเป็นตัวตนยังเกิดขึ้นอย่างเป็นกระบวนการ ซึ่งมีช่วงเปลี่ยนผ่านในแต่ละสถานการณ์ของชีวิต ดังเช่นที่ผู้หญิงบาร์เบียร์เลือกตีความและให้ความหมายต่อความเป็นตัวตนในความเป็นผู้หญิงที่แตกต่างกันไปในแต่ละช่วงสถานการณ์และมีหลากหลายลักษณะ ดังนั้นการต่อสู้ของผู้หญิงในบริบทของสังคมไทยไม่ได้เป็นการต่อสู้เพื่อเสรีภาพทางเพศของปัจเจกบุคคล ซึ่งแตกต่างจากความพยายามสร้างภาพของโสเภณีให้กลายเป็นตัวตนใหม่ทางการเมือง (political subject) เป็นกบฏในทางเพศหรือผู้ปลดปล่อยเซ็กส์ (Bell, 1994) ซึ่งในประเด็นนี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจ "ความเป็นตัวตน" ของความเป็นผู้หญิงที่ไม่หยุดนิ่งหรือผูกขาดความหมายที่เป็นสากล อีกทั้งยังต้องคำนึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม ความแตกต่างทางชนชั้นและเงื่อนไขของประสบการณ์ชีวิต

3. ข้อถกเถียงเรื่องความเป็นผู้หญิงในสังคมไทย

ภาพความเป็นผู้หญิงไทยทั้งที่สืบทอดมาในอดีตหรือที่สร้างขึ้นใหม่ ทำให้เป็นที่รับรู้กันว่า ผู้หญิงไทยคือผู้ที่ต้องเคารพและเชื่อฟังสามี ต้องปรนนิบัติและซื่อสัตย์แต่เพียงฝ่ายเดียวว่านอนสอนง่าย ไม่มีปากมีเสียง ซึ่งคุณสมบัตินี้ล้วนเป็นคุณลักษณะของ “ผู้รองรับ” “ผู้ถูกกำหนด” “ผู้ไร้อำนาจ” ความเป็นผู้หญิงไทยที่สังคมคาดหวังคือ ผู้รองรับที่ไม่ควรเป็นผู้แสดง ไม่สามารถกระทำหรือกำหนดความเป็นไปของสังคมที่อยู่รอบข้าง หรือแม้แต่ชีวิตของตัวเอง (วารุณี, 2543) แม้ว่าวารุณีจะไม่ได้ระบุชัดว่า คุณลักษณะดังกล่าวเป็นตัวแทนของผู้หญิงไทยชนชั้นไหน แต่อาจกล่าวได้ว่า ภาพตัวแทนลักษณะนี้ใกล้เคียงกับภาพ “ผู้รองรับ” ของผู้หญิงบาร์เบียร์ที่ลูกค้าชาวต่างประเทศจำนวนมากคาดหวังจากผู้หญิงไทย

อย่างไรก็ตามวารุณีตั้งข้อสังเกตว่า เหตุที่ผู้หญิงไทยไม่อาจปลดปล่อยตนเองจากภาวะการถูกจองจำดังกล่าว อาจเป็นเพราะผู้หญิงไทยดูจะพอใจและบางครั้งก็ภูมิใจกับการรับรู้และความคาดหวังที่สังคมมีต่อ “ความเป็นผู้หญิงไทย” หรือไม่ก็เป็นเพราะผู้หญิงไทยอยู่ในภาวะของผู้ไร้อำนาจมานานเสียจนมองไม่เห็นคุณค่าในการเป็นผู้กำหนด

จากการศึกษาประสบการณ์ของผู้หญิงที่อาจกล่าวได้ว่า เป็นตัวแทนของกลุ่มผู้หญิง ด้อยโอกาสของสังคมสะท้อนให้เห็นว่า แม้แต่ในโลกการค้าประเวณีที่ถูกสังคมมองว่าลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ของผู้หญิง ผู้หญิงก็ไม่ได้สยบยอมต่อการเป็นเพียงวัตถุทางเพศอย่างไม่มีเงื่อนไข แต่ผู้หญิงกลับใช้เงื่อนไขของบาร์เบียร์ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างผู้หญิงและลูกค้ามาสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจแบบใหม่ที่เต็มไปด้วยการต่อรองเรื่องอารมณ์และยังคงรักษาพื้นที่ในการเป็นผู้ที่มีสิทธิ์แสดงความพอใจหรือไม่พอใจในฐานะที่เป็นมนุษย์

เช่นเดียวกับภาวะของความเปราะบางในบริบทครอบครัว ผู้หญิงตระหนักรู้ว่าในภาวะของ “ผู้ถูกกระทำ” และได้พยายามดิ้นรนในแบบต่าง ๆ นับตั้งแต่การเปลี่ยนจากผัวไทยมาสู่ผัวฝรั่ง และหวนกลับไปสู่หญิงบาร์เบียร์ด้วยการจัดวางความสัมพันธ์กับผู้ชายในหลากหลายแบบ ภาพดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงพยายามเลือกจัดวางตนเองในบทบาทที่ไม่ต้องตกเป็นผู้รองรับในทุกมิติ

ถ้าหากผู้หญิงยอมตกอยู่ในฐานะของผู้กระทำภายใต้ความสัมพันธ์ที่ตายตัวแบบเดิม ผู้หญิงย่อมไม่มีโอกาสได้เลือก แต่เมื่อผู้หญิงหลุดออกจากมุมมองเชิงเดี่ยวที่มากำหนดคุณค่าของความเป็นผู้หญิงแล้ว พวกเขาได้สร้างความหมายของความสัมพันธ์หญิงชายที่ละเอียดอ่อนและซับซ้อนมากกว่าเพียงแค่ความเป็นผัวเมีย หรือความเป็นหญิงบริการกับลูกค้านั้น การต่อสู้เพื่อพลิกบทบาทไปเป็นผู้กำหนดเพื่อรักษาคุณค่าความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงบาร์เบียร์เป็นไปตามโลก

ของประสบการณ์ที่แวดล้อมชีวิตและพวกเธอก็ไม่ได้ต่อสู้บนหนทางนี้แต่เพียงผู้เดียว หากแต่ยังมีผู้หญิงบาร์เบียร์คนอื่น ๆ อยู่ร่วมบนถนนสายเดียวกัน

แต่การต่อสู้ดังกล่าวไม่อาจจะถูกมองเห็นคุณค่าไปได้ตราบเท่าที่สังคมและวัฒนธรรมไทยยังไม่เปิดพื้นที่ทางความคิดสำหรับการนิยามความเป็นหญิงแบบอื่น ๆ ที่หลุดพ้นจากความคิดแบบคู่ตรงข้ามระหว่างความเป็นเมียหรือ “ศรีภรรยา” และความเป็นกะหรี อีกทั้งยังอยู่ภายใต้บริบทของสังคมและวัฒนธรรมแบบทุนนิยมโลกาภิวัตน์ที่ลดทอนมนุษย์ให้เป็นปัจเจกบุคคลอยู่ทุกขณะ

ข้อค้นพบที่มีนัยยะต่อการพัฒนาสังคม

1. ขณะที่สังคมไทยกำลังเกิดภาวะการแตกสลายของครอบครัวและชุมชนภายใต้การขยายตัวของระบบทุนนิยมและความสัมพันธ์เชิงพาณิชย์ ผู้หญิงกลุ่มหนึ่งดิ้นรนต่อสู้เพื่อความอยู่รอดทั้งตัวเธอและครอบครัว แต่ถูกสังคมตีตราว่าเป็นหญิงคนชู้วนั้น เป็นวิธีการประเมินคุณค่าของความเป็นมนุษย์ผู้หญิงด้วยการใช้เกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่งไปพิพากษาพวกเธอ เช่น การใช้เกณฑ์ทางศีลธรรม เกณฑ์กีดกันในเรื่องเช็กลิสต์ที่ให้พื้นที่แก่ผู้หญิงภายใต้สถาบันครอบครัวเท่านั้น เกณฑ์ทางกฎหมายที่จัดวางผู้หญิงในฐานะของอาชญากร การตัดสินผู้หญิงจากแง่มุมใดแง่มุมหนึ่งดังกล่าวเป็นมุมมองเชิงเดี่ยวที่ไม่คำนึงถึงความหลากหลายของสถานการณ์ชีวิตและความซับซ้อนของเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตของผู้คน ดังนั้นการพัฒนาสังคมจึงจำเป็นต้องเข้าใจมุมมองของผู้หญิงในฐานะที่เป็นประชากรครึ่งหนึ่งของสังคม แทนที่จะตัดสินคุณค่าของพวกเธอไปก่อนล่วงหน้าโดยละเอียดหรือพิจารณาแง่มุมของผู้หญิงแต่เพียงผิวเผิน เช่น อธิบายว่าการเกิดโสเภณีเป็นความผิดปกติของผู้หญิง หรือเป็นการตัดสินใจของผู้หญิงที่อ้อมอ้อมทำ ขอบงานง่าย ๆ เป็นต้น

2. สังคมไทยจำเป็นต้องเข้าใจแง่มุมอื่น ๆ ของความสัมพันธ์หญิงชาย นอกเหนือจากความสัมพันธ์ที่ตายตัวและผูกขาดผู้หญิงไว้เฉพาะบริบทของครอบครัวเท่านั้น ไม่เช่นนั้นผู้หญิงจำนวนไม่น้อยที่ไม่ได้มีบทบาทของความเป็นเมีย หรือความเป็นแม่ และยังมีชีวิตด้วยการค้าประเวณี ย่อมไม่มีที่ทางในสังคม นอกเสียจากกลายเป็นความผิดปกติ บกพร่อง หรือกลายเป็นปัญหาของสังคมที่ถูกทอดทิ้ง เพราะหาหนทางแก้ไขไม่ได้ ทั้งนี้ยังไม่นับรวมถึงการจัดความสัมพันธ์ในแบบอื่น เช่น หญิงรักหญิง ชายรักชาย หญิงโสด ผู้หญิงที่มีลูกไม่ได้ ผู้หญิงที่ถูกสามีทิ้ง หรือผู้หญิงที่ทิ้งสามี เป็นต้น

3. ผลจากการศึกษาครั้งนี้ยืนยันให้เห็นอย่างชัดเจนว่า การค้าประเวณีเป็นปรากฏการณ์ที่มีบริบทภายใต้รูปแบบที่แตกต่างกัน ดังนั้น การทำความเข้าใจหรือจัดการกับ "การค้าประเวณี" ในลักษณะที่เหมารวม หรือสร้างคำอธิบายที่เป็นสากลจากมุมมองใดมุมหนึ่ง ทำให้มองไม่เห็นถึงความซับซ้อนของความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เกิดขึ้น เช่น การค้าประเวณีในรูปแบบบาร์เบียร์นอกจากจะเป็นผลผลิตของโครงสร้างความสัมพันธ์หญิงชายที่ไม่เท่าเทียมแล้ว ยังเป็นผลผลิตของมายาคติทางชาติพันธุ์ระหว่างความเป็นผู้ชายฝรั่งกับความเป็นผู้หญิงไทย และแม้ว่า บาร์เบียร์เป็นประเภทหนึ่งของเซ็กส์ทัวร์ที่รองรับนักท่องเที่ยวแบบปัจเจกบุคคล แต่ก็มีความแตกต่างจากอุตสาหกรรมบริหางเพศระดับโลกที่ถูกจัดขึ้นอย่างเป็นระบบในรูปแบบของแพ็คเกจทัวร์ เป็นต้น ดังนั้นการเข้าใจถึงโฉมหน้าของความสัมพันธ์เชิงอำนาจในการค้าประเวณีจึงจำเป็นต้องเข้าใจลักษณะเฉพาะที่เกี่ยวข้องซึ่งมีความแตกต่างอย่างมีนัยยะสำคัญ ไม่เช่นนั้นแล้วการสร้างกติกาใหม่ทางสังคม เช่น การเสนอให้เป็นแรงงานรูปแบบหนึ่ง หรือการจดทะเบียนโสเภณี เพื่อเปิดพื้นที่ทางกฎหมายกับผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการค้าประเวณีจะมีลักษณะคลุมเครือ ไม่ชัดเจน และจะนำไปสู่การกีดกัน เลือกปฏิบัติและสร้างปัญหาการเอาัดเอาเปรียบทางสังคมในรูปแบบอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น